

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 34. Nicolaus Durandus Guairaniam Iustrat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

extemporalis labore ligna incompositè de rupe in rupem ordinabantur, supra quæ gradientes summum vitæ periculum, si caduco pede in profundissimos torrentium hiatus laberentur, adibant. Narrabat Provincialis post transitum, perspecto clariùs periculo, ut qualecunque temeritatis crimen, Sacramentali Confessione audaciam suam expiasset. Præcipitium hoc multarum fabularum, quibus non immoror, argumentum fuit. Certum est multos vi aquarum delabentium in scopulos actos vitam amisisse: nec scio utrùm in eo genere in orbe terrarum mirabilius quid existat. Profectò nihil est in America, quod sui vel timorem, vel famam majorem exciter. Nam paulò suprâ præcipitiù Parana fluvius duas leucas latus, ita se paulatim stringit, ut jactu lapidis utrumque litus committi posse videatur: ubi se sic strinxit, vehementissimo impetu ex altissima crepidine duodecim leucarum descensu se præcipiat, declivi alveo horribiles rupium figuras complectens, à quibus aqua passim reverberata in eximiam altitudinem resiliunt. Multis in locis ob immenorum saxorum occursum alveus interpolatur. At ubi dispensata aqua rursum coeunt, stupendos vortices efficiunt. Alibi etiam desilientes undæ, in ipsas rupes impetu facto, per occultos meatus aspectui se subducunt, diuque abdita, penetratis rupibus, inferiori parte rursus erumpentes, tanquã ex ingentibus scaturiginibus magno fragore profiliunt. Denique tanta est aquarum illo alvei decursu se præcipitantium violentia, ut toto illo duodecim leucarum declivi spatio, continens spuma ferruginei coloris cernatur, quæ Solis radiis repercussa intuentium aciem suo fulgore perstringit. Aquarum delabentium & ad saxa collidentium murmur, quatuor facillè leucarum intervallo percipitur. Juxta præcipitii radices aqua in æquiore solo videtur velle conquiescere, & quasi æquore facto stagni potius quam præcipitis fluminis speciem præbere. Sed maligna malacia est, nam singulis pænè horis, occultis causis, derepentè ex imo ingens murmur exoritur, aquis ad multorum cubitorum altitudinem resilientibus, perpetuoque docentibus non fidendum fucatae paci, ingentes subinde motus cum multorum pernicie excitanti. Pisces illic enormis magnitudinis cernuntur: Antonius Ruifus bovi æqualem vidisse se medio corpore flumini innatantem asserit. Ab hujusmodi pisce Indum fuisse devoratum, ac postea integrum in litus ejectum, pro re comperta narrat. Sex omninò dies incredibili membrorum defatigatione in montis ascensu posuere; nam quamvis via, si rectè duceret, duodecim tantum leucarum sit, tamen ob varios flexus pænè duplicanda est. Præterea incedendum per litus saxi asperum & præruptum, lacubus, torrentibus, nemoribus, & ardentibus arenis interpolatum. Nec alia Orbis plaga ardore Solis magis æstuet, nisi per intervalla occurrentes sylvæ umbram præberent: quamquam inter lylvas ipsa arborum densitas, eventilari aërem non sinens, viatorum corpora immensum fatigant. Ubi pernoctandum erat, Indi tuguriolum extruebant, arborum frondibus ordinatim compositis, tecti ac parietum vicem obeuntibus, quæ radicibus, funium loco, inter se nexa, pluviae arcendæ sufficiebant.

SUPERATO præcipitio, Petrus Spinosa Socius sexaginta & amplius leucis navigiola ex interiori Guairaniâ advehens, Provinciali tempore occurrit, & ascensu fatigatum cum Sociis, lautè ex regionis fructibus exstructâ supra littorale gramen mensâ, recreavit; adeò ut hic occursum in summitate præcipitii speciem quamdam referret eorum, qui ad arduum virtutum apicem magno nisu conscendentes, dulces exanthlari laboris fructus percipiunt. Duabus à præcipitio leucis urbis Regalis primores, honoris ergò, Provinciali obviam processere, ideo ejus adventum majori plausu celebrantes, quòd hæctenus nullus Episcopus, nullus Prætor, nec Provincialis in Guairaniam aliquando venisset. Ab iis in templum, & mox in adornatam domum deductus, inter alia propensæ voluntatis indicia, postulavere, ut Societatis Collegium ibi constitueretur. Sed, quòd exiguo essent numero, negato Collegio, spondit Provincialis designaturum se Socios, qui frequenter urbem excolerent, & curaturum se, ut Indi nostræ curæ subjecti, ex Regis Catholici præscripto, designatis temporibus accuratè ad bimestria servitia mitterentur: extra ea tempora non permissurum gentem miseriam & indefensam injustis oneribus vexari.

Maligna malacia.

CAPUT XXXIII.
Nicolaus Durandus Guairaniâ lustrat.

Urbi Regali Societatis domum petit.

Non imperat.

*Provincialis
honorificè ab
Lauretaniis
excipitur.*

*Et ab igna-
tianiis.*

*Divi Xaverii
oppidum in-
spicit.*

*Villaricanis
sedem Socie-
tatis conce-
dit.*

*Societate alia
oppidum evo-
cat.*

*Tria oppida
fundari ju-
bet.*

*De rupe pau-
pere.*

**CAPUT
XXXIV.**
Nicolaus
Durandus
Paranam
inspicit.

*Acarientes
Ariolos ar-
guit.*

*Guaicuroos
deferendos
promunit.*

Inde rursus flumini se committens, post aliquot dierum navigationem Lauretum, cui Didacus Salazarius præerat, attingit. Lauretani Neophyti, honoris & gratulationis ergò, alacri dexteritate navale certamen inter se iniere, aptâ interim musicarum vocum, fidium ac tibiurum symphoniam, toto flumine cymbis cooperto personante. In templum inductus, reperit ingeniosis inventis exornatissimum, adeò ut affirmaret, pro solo illo aspectu omnes viæ labores ac pericula rursus obire non detrectaturum. In Sancti Ignatii oppido, cui Josephus Cataldinus moderabatur, omnem conatum Neophyti adhibere per æmulationem, quo Provinciale majore apparatu exciperent: qui in utraq; coloniam tot Christianarum virtutum specimina perspexit in hominibus olim Antropophagorum moribus frædatis, ut assereret, plerisque Neophytos in Societatis ryrocinio formatos sibi videri. Lustratis his oppidis, Paranâ ad lævam relicto, per Tibaxivam navigationem continuavit, qui, quia admodum vadusos est, quindecim dierum spatio vix triginta leucis confectis Divi Xaverii sedem, in quâ mille & quingentas familias Franciscus Diastanius, tanto oneri par solus, regebat, agrè tenuit. Ex hoc municipio Christophorum Turrianum locum suum, terrestri & difficili aliquot dierum itinere, Villaricam misit, quòd cuperet in eâ urbe sedem Societatis restitui, partim ad refræandam quorundam Villaricanorum nimiam in Indos dominationem, partim ad juvandos Barbaros urbi subcensitos, sine Pastore sacris omnino destitutos. Res successit è voto: nam postquam Turrianus obvios pagos Sacramentis procurasset, proclives civium animos habuit. Huic sedi Josephus Cataldinus præesse jussus cum Paulo Bennavidio, operæ pretium non contemnendum retulit. Interim volebat Provincialis ex Divi Xaverii oppido ad recentissimas Sancti Josephi, & Incarnationis reductiones se conferre: sed Socii suasèrunt, ne se abruptis nimium itineribus implicaret: satis itaque habuit, inde Christophorum Mendocam & Simonè Maçeram, conscientiarû suarum rationem pro more Societati reddituros, cum utriusque oppidi primoribus, quos ipse Provincialis baptizavit, evocare. Secundùm id, itinere per Tabaxivam relicto, non sine multarum rerum jacturâ naufragium fecit. Quaquâ transibat, Indis indusiola, cultros, hamos, aciculas, acus, grana vitrea, large distribuebat, adeò ut in Guairaniæ Indis donandis bis mille nummos insumperit: non inutili liberalitate: nam longè latèque de magni (ut vocant) Patris muneribus fama sparsa tam alliciebat Ethnicos ad Societatis doctrinam optandam, quàm confirmabat Neophytos in amore Sociorum, se suaque in singulorum utilitates profundentium. Abiens, Antonio Ruisio in mandatis dedit, ut quamprimum fieri posset, tria alia oppida apud Inianenses & in Taiabæ & Coronatorum regione ex reductis Indis conderentur. In descensu præcipitii Guairanici ingentem rupem, quam per antiphrasim pauperem appellant, inspectum ivit. Rupes hæc vario colore & fulgore ita micante est, ut Solis radii in eam incidentes non secus ac è speculo reflectantur: quo fit, ut metallum aliquod prædives, imò tota aurea ab vulgo æstimetur, sed falsò: nam merum saxum esse constat, arenis versicoloribus à vento agitatis adeò lavigatum, tersumque, ut vitrum ex longinquo spectantibus appareat. Triginta Hispanorum cymbas in eâ rupe indagandâ olim periisse fama est.

INFRÀ præcipitium, Ruisio valedicens Provincialis, Paranensium ratibus ad iter remetiendum exceptus est. Acariense oppidum prætervectus, per interpretem verbis acerbis incolas perstrinxit, quòd inter eos tot adhuc incantatores atque malefici reperirentur, interminatusque est, ni saperent, Socios aliò transferendos. Valuit acrimonia ad perfringendam plerorumque duritiem, veteratoribus quamplurimis magicas artes detestantibus, & Christianis moribus assuescentibus. Ex itinere Didacum Boroam ab Iguazuano oppido ad regimen Assumptionis Collegii tandem mittendum revocavit. In Itapuano municipio Petrum Romerum & Alfonso Rodericum è Guaicuroorum missione recenter appullos offendit. Nam in Sociorum paucitate, & messis multiplicitate, Guaicuroos nullam spem conversionis ostentantes deferendos, & Sacerdotum par planè egregium florentioribus rebus admovendum esse, dudum censebant ii, qui majore Dei gloriæ veli-

ficantes